

VISSERS MET EEN MISSIE

HET PIONIERSWERK VAN JAN EN BARBARA

Toen Jan Geertsema en Barbara Rodenburg in 2002 geconfronteerd werden met een aanstaand verbod van de hardvisserij op de Waddenzee wisten ze dat ze een strijd voor zich hadden, die ze op eigen kracht niet zouden winnen. Maar geen Nederlander wist dat deze traditionele visserij bestond, of hoe goed deze harders smaken. Nadat de zaak door de tweede kamer voorlopig gered was gingen Jan en Barbara daarom bezig met Waddengoud en eind 2005 werd hun vis gecertificeerd. In 2006 werd het tweetal door Slow Food Nederland in de kraag gevat en naar de tweede Terra Madre bijeenkomst in Turijn geslingerd. Daar vielen hun de schellen van de ogen. Problemen van de kleine Wadvisserij bleken mondiale problemen en kleinschalige vissers vanuit alle windstreken hadden dezelfde verhalen: verlies van visrechten en visgronden, achteruitgang van de visstand, oneerlijke handel en slechte prijzen. Vanaf dat moment hebben Jan en Barbara zich ingezet voor het internationale vissersnetwerk binnen Terra Madre: Slow Fish.

DOOR RENÉ ZANDERINK, VOORZITTER ARK VAN DE SMAAK

Het is wellicht daarom dat Carlo Petrini vorig jaar november na zijn bezoek aan de visbeurs in Bremen doorreed naar Lauwersoog voor de opening van 'tAiland, een 'proeflokaal' (een soort eetcafé of cafetaria) met louter duurzame vis en uitzicht op de Waddenzee. Nu een jaar later lijkt alles in een stroomversnelling terechtgekomen; Jan en Barbara hadden zich al jarenlang voor Slow Food ingespannen, wekelijks hun vismissie verkondigd op de markten van Utrecht en Amsterdam, maar

ze wilden meer. Tien jaar hadden ze plannen voor de bouw van 'tAiland. Ze waren letterlijk baanbrekend, maar juist in Nederland heb je overal vergunningen voor nodig, en geduld en volharding. Volhardend zijn Jan en Barbara zeker, want de kleine kustvisserij wordt overal ter wereld bedreigd. Tijd voor een interview met Jan en Barbara, de Goede Vissers.

OVERLEVINGSDRANG

Jan: 'Na de opening van 'tAiland en de komst van Carlo Petrini raakte alles in een nog hogere versnelling: op zaterdag 27 oktober jl. werd het Presidium Waddenzeevisserij tijdens de Salone del Gusto in Turijn een feit. Inmiddels zijn we alweer in Bremen bij Slow Fish geweest, om ook daar de stem van het Slow Fish-netwerk te laten horen. Discussies over visserij worden te veel overheerst door natuurorganisaties, binnen Slow Food willen we dat de agenda door praktiserende vissers wordt bepaald.' Jan en Barbara hebben een missie die ze op zoveel mogelijk plekken proberen te verkondigen. Wat precies drijft Barbara en Jan? 'Voor ons is het pure overlevingsdrang en ook de wil om te beschermen wat ons dierbaar is, met geduld en volharding' Het opdrijven van de harder op de droogvallende delen van de Waddenzee is wellicht de beste vergelijking met de kracht die deze 'Goede Vissers' drijft. Niet met een groot net of moderne technieken, maar met kleinschalige traditionele vistechieken waarbij je helemaal afhankelijk bent van je eigen ogen, tactiek, snelheid en spierkracht en waarbij harders die slim en snel genoeg zijn altijd de kans hebben om te ontsnappen. Barbara: 'De harder is onze trots, hij wordt witte zalm genoemd, misschien vanwege het feit dat ie zo hoog boven het water kan uitspringen. De harder uit de Waddenzee heeft een frisse smaak, in een riviermonding smaakt harder gronderig. Uit de zee dus

top, uit de haven of het Noordzeekanaal echt niet lekker. De dunlipharder paait waarschijnlijk in de Westerschelde – collega-visser Job Bout maakt nu bottarga van het harderkuit. Op het wad komt de diklipharder uitgepaaid in het voorjaar aan, wij hebben dus niet veel kuit.’

ZO WERDEN ZIJ VISSERS

Jan: ‘Ik heb 2,5 jaar milieukunde gestudeerd aan het Van Hall Instituut in Groningen. Tijdens mijn studie ben ik uit geldnood gaan solliciteren bij vissers. Zo ben ik bij de HA9 terechtgekomen, een harder- en handkokkelvisser op de Waddenzee. Na drie weken rondsjouwen op het wad, besloot ik – omdat het er zo mooi en leeg is – op het water te blijven. Na twee jaar matroos te zijn geweest heb ik mij voorgenomen schipper/eigenaar te worden. Na zes jaar als matroos te hebben gevaren had ik mijn eigen hardervergunning, een klein bootje, een visboot en drie netten, en ben ik voor mezelf begonnen. En dus niet meer teruggegaan naar de collegebanken.’ Barbara heeft bosbouw en natuurtechniek gestudeerd op Larenstein in Velp en heeft bijvakken op het gebied van toegepaste ecologie, agrarisch natuurbeheer en landschapsecologie gedaan aan de WUR en de VU. Barbara: ‘Ik woonde op mijn schip de Internos in de stad Groningen en werkte als adviseur bos- en landschap toen ik in 1999 Jan leerde kennen. Ik had altijd al gezeild en gevaren en ging al snel in mijn vrije tijd met Jan mee vissen. In 2008 heb ik mijn baan opgezegd om volledig te kunnen meewerken in het visserijsbedrijf.’

PK'S EN TONNEN

Jan: ‘Om te mogen beroepsvissen moet je beschikken over een geregistreerde vissersboot ofwel je moet brutotonnen en pk's kopen. Daarnaast moet je vergunningen hebben om met bepaald vistuig – staand want, boomkor, pulskor, flyshooting fuiken, kooien en dergelijke – te mogen vissen en quota voor gequoteerde vissoorten. Daarnaast heb je vaarpapieren nodig: voor de Waddenzee een groot vaarbewijs, voor de Noordzee zeepapieren. Om ook nog wat te kunnen vangen heb je ervaring nodig die je in de praktijk moet opdoen.’ Traditioneel bij oude vistechnieken is het gebruik van passieve vistuigen, zoals

fuiken, hoekwant, staand want, kameropstellingen) maar ook de kleine sleepnetvisserij hoort erbij. Al in de dertiende eeuw sleepte men onder zeil met een kuil (sleepnet). Jan: ‘Wij vissen met vaste vistuigen, die je kunt aanmerken als echt traditioneel, maar ook de kleine sleepnetvisserij – de garnalenvissers en platviskotter tot 300 pk – kan je in de Nederlandse context kleinschalig noemen. Het is belangrijk dat de vissers gebonden zijn aan hun kustgebied. De visserij met vaste vistuigen wordt vooral nog beoefend door ouderen, en zij hebben te maken met veranderende visstanden. De aal is al lang niks meer, de wolhandkrab komt op en harders namen af terwijl zeebaars opkomt. De eeuwenoude methodes luisteren allemaal heel nauw, en alle kennis kan alleen mondeling tijdens de werkzaamheden overgebracht worden. Er staat niets opgetekend. Deze kennis is de moeite waard om te beschermen. Door beperkende maatregelen onder andere onder druk van de natuurbescherming blijft er steeds minder over. Als daar niets aan gebeurt kan de laatste visser straks het licht uitdoen. We zoeken steun en het SF Presidium kan daarbij helpen. We horen nu toch bij het “werelderfgoed van de voedselproductie”.’

Terra Madre-vissers die de Terra Madre-conferenties bezochten zijn jaren geleden al begonnen met het opeisen van een eigen plek binnen het netwerk en het laten horen van een eigen stem in de discussies over visserij en aquatische ecosystemen. Barbara: ‘Binnen Slow Food werd de discussie in de ogen van de vissers te veel beheerst door natuurorganisaties en hun retoriek van *doom and gloom* en generalisaties. Sinds Terra Madre 2010 hebben we een eigen coördinator: Michèle Mesmain. Zij is de spil van het Slow Fish-netwerk. Er is een emailgroep, een Facebook-groep en er wordt veel uitgewisseld en gediscussieerd door vissers uit verschillende werelddelen. Slow Food is nu de enige wereldwijde organisatie die zich inzet voor een gezonde visserij in gezonde zeeën, waarbij de vissers en de vertegenwoordigers van visserijgemeenschappen zelf aan het woord zijn.’

Dit is een gedeelte uit een gesprek dat René Zanderink had met Jan en Barbara, de Goede Vissers. Het hele interview is te vinden in de rubriek De Dependance op www.slowfood.nl.

